

BŪSIMŲ SOCIALINIŲ DARBUOTOJŲ NUOSTATOS Į SAVANORIŠKĄ VEIKLĄ: LIETUVOS IR SUOMIJOS PATIRTIS

Ilona Kupčikienė, Eglė Stasiūnaitienė, Sandra Palažijūtė

Kauno kolegijos Medicinos fakultetas

Raktažodžiai: savanoriška veikla, nuostata, socialinis darbuotojas.

Santrauka

Šiuolaikinėje visuomenėje vis daugiau dėmesio skiriama savanoriškos veiklos praktikai, kuri sudaro galimybes sustiprinti turimus ir įgyti naujų socialinių gebėjimų, aktyviai dalyvauti visuomeninio gyvenimo veiklose. Dalyvavimo savanoriškoje veikloje pasirinkimą sąlygoja asmens turima patirtis bei asmeninės nuostatos. Straipsnyje analizuojama nuostatos samprata, apibūdinama savanoriška veikla socialinio darbo kontekste. Straipsnio turinyje nagrinėjamos būsimų socialinių darbuotojų nuostatos į savanorišką veiklą remiantis nuostatos kognityviniu, emociniu ir elgesio komponentais, lyginama respondentų iš Lietuvos ir Suomijos patirtis. Empirinio tyrimo metu nuostatos tyrinėjamos žvelgiant iš kognityvinio (pažintinio), afektinio (emocinio) ir elgesio komponentų perspektyvos. Kognityvinis komponentas – tai nuomonės, įsitikinimai, kurių laikomasi tam tikrų žmonių ir dalykų atžvilgiu. Afektinis komponentas apima malonias arba nemalonias emocijas, susijusias su įsitikinimais. Jos suteikia nuostatai emocinį atspalvį ir nulemia veiksmą, kurį ketiname įvykdyti. Šis veiksmas ir yra nuostatos elgesio komponentas, kuris sąlygoja asmens reakciją, atitinkančią jo įsitikinimus ir išgyvenimus. Pažinimo komponentai susideda iš asmens žinių apie nuostatos objektą. Žinios, informacija yra vienas iš nuostatas formuojančių veiksnių. Informacijos pateikimas apie nuostatos objektą keičia jo suvokimą, interpretaciją. Nuostatos pažinimo komponentas neatsiejamas nuo jausminės srities. Emocinis nuostatos komponentas gali skatinti arba slopinti pažintinės informacijos priėmimą ir, atvirkščiai, žinios turi įtakos emociniam komponentui. Platesnė, išsamesnė informacija mažina stereotipinių nuostatų formavimąsi.

Įvadas

Socialinio darbo profesijos raida susijusi su savanoriškų organizacijų veikla XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje. Socialinio darbo, kaip profesinės veiklos, jungiančios asmeninius, socialinius ir specialiuosius gebėjimus, sėkmė priklauso ne tik nuo profesionalios, bet ir nuo savanoriškos veiklos. Savanoriška veikla – savanorio neatlyginamai atliekama visuomenei naudinga veikla, kurios sąlygos nustatomos savanorio ir šios veiklos organizatoriaus susitarimu. Savanoriška veikla egzistuos tol, kol bus tokios pagalbos poreikis. Savanoriškos veiklos pagrindai ir pasirengimas praktikai turėtų būti neatskiriami socialinių darbuotojų profesionalaus parengimo dalis. Šiuolaikinėje visuomenėje vis stipriau įsitvirtina nuostata, kad savanoriška veikla – tai būdas aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime, prisidėti sprendžiant įvairias problemas. Savanoriška veikla, įsitraukimas į ją arba ne, savaime suprantama, pirmiausia priklauso nuo asmeninių nuostatų ir pasirinkimo [9].

Pagrindinis įrankis, kurį turi socialinis darbuotojas, yra jo žinios, gebėjimai, profesinės bei asmeninės vertybinės nuostatos bei požiūriai. Neidentifikuoti požiūriai veikia bendravimą su kitais ir gebėjimą padėti [6]. Pastebėta, kad nėra svarbu, kokiomis teorijomis remiamasi bei kokie metodai naudojami profesinėje veikloje, - savanoriškos pagalbos efektyvumą žymiai labiau veikia tai, kaip teikiantis pagalbą asmuo suvokia vyraujančias savo asmenines ir profesines nuostatas, kurioms įtakos turi asmeninė ir profesinė patirtis, socialinis kontekstas [1, 19].

Mus supančio išorinio pasaulio aiškinimas ir vertinimas remiasi mūsų nuostatomis, kurios formuojasi per visą žmogaus raidos laikotarpį. Nuostatos – mūsų gyvenimo orientyrai, kuriais vadovaujamės, kai susiduriame su tam tikrais žmonėmis, įvykiais ar pranešimais [3].

Pateikiama įvairių nuostatos sampratų. Dažniausiai socialinės psichologijos literatūroje autoriai pateikia, kad nuostata – tai įsitikinimas ir jausmas, kurie parengia tam tikru būdu reaguoti į daiktus, žmones ar įvykius. D. G. Myers pažymi, kad nuostata – palanki arba nepalanki kokio nors dalyko ar asmens vertinimo reakcija, dažnai grindžiama įsitiki-

nimais, o išreiškiama jausmais ir elgesio ketinimais [3, 13].

Dauguma socialinės psichologijos tyrėjų, apibrėždami nuostatos sampratą, vadovojasi trimačiu nuostatos modeliu. Nuostatos struktūrą sudaro kognityvinis, emocinis ir elgesio komponentai [8]. Kognityvinis komponentas – tai nuomonės, įsitikinimai, kurių mes laikomės tam tikrų žmonių ir dalykų atžvilgiu. Jų pagalba mes sprendžiame, kas yra teisinga, tikėtina, į ką tai panašu. Emocinis komponentas apima malonias arba nemalonias emocijas, susijusias su įsitikinimais. Jos suteikia nuostatai emocinį atspalvį ir nulemia veiksmą, kurį ketiname įvykdyti. Tas veiksmas ir yra nuostatos elgesio komponentas, kuris sąlygoja žmogaus reakciją, atitinkančią jo įsitikinimus ir išgyvenimus [13, 18].

Ryšys tarp nuostatos kognityvinio ir elgesio komponentų yra dvišalis. Elgesys paprastai daro stipresnę įtaką kognityviniam komponentui, nei nuomonės, įsitikinimai – elgesiui. Elgesys gali tiek formuoti kognityvinį komponentą, tiek jį keisti. Dažnai mūsų nuostatos susiformuoja mums interpretuojant savo elgesį [10, 11].

Atskirų asmenų nuostatos priklauso nuo grupių, kuriose jie veikia (šeimos, mokyklos, organizacijos ir k.t.), nuo asmenybės amžiaus, gabumų ir sugebėjimų, nuo profesinės veiklos ypatybių, masinės informacijos sklaidžiamų nuostatų ir kitų vidinių bei išorinių sąlygų [18].

Savanoriška veikla apibrėžiama kaip laisva valia pasirinkama ir pinigais neatlyginama visuomenės labui skirta veikla, atliekama tiek nevyriausybinėse, tiek biudžetinėse organizacijose ar dirbant individualiai [12]. Tai galimybė kiekvienam, nepriklausomai nuo lyties, tautybės, religinių bei politinių įsitikinimų, amžiaus ir sveikatos panaudoti savo žinias ir patirtį, realizuoti savo pomėgius, susirasti naujų draugų, įgyti naujų žinių bei įgūdžių, būti reikalingam kitiems, gerai praleisti laisvalaikį, įsitraukti į darbą ir dalyvauti visuomenės gyvenime, keičiant jį pagal bendruomenės poreikius. Pagrindinis savanoriškos veiklos tikslas – socialinė, pedagoginė, psichologinė pagalba žmonėms, siekiant jų sėkmingesnės socializacijos bendruomenėje [9, 15].

Laisva valia, materialinės naudos nebuvimas ir nauda trečiajam šaliai – tai pagrindiniai kriterijai, skiriantys savanorišką veiklą nuo kitų. Šiuolaikinėje visuomenėje vis stipriau įsitvirtina nuostata, kad savanoriška veikla – tai būdas aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime, prisidėti sprendžiant įvairias problemas. Savanoriška veikla, įsitraukimas į ją arba ne, priklauso nuo asmeninių nuostatų ir pasirinkimo. Savanoriška veikla pasaulyje yra pripažinta ir vertinama kaip labai svarbi visuomenės veiklos dalis, atnešanti naudą ne tik savanoriams, bet ir savanorius priimančioms organizacijoms bei visai valstybei [17].

Savanoriai istoriškai buvo labai svarbus šaltinis teikiant socialines paslaugas. Prieš susiformuojant socialinio

darbuotojo profesijai, daugumą socialinių paslaugų teikė savanoriai [6]. Savanorystė kiekvienoje socialinėje srityje suformuoja tam tikrą jautrumą ir kompetenciją žmonių grupėms ir reiškiniams, su kuriais susiduriama. Savanorystė skatina atsakyti stereotipų, išankstinių nuostatų, leidžia atpažinti kiekvieno žmogaus vertę [15].

Savanoriška pagalba papildo profesionalią pagalbą, taigi pagrindinė savanorių funkcija – bendravimas ir bendradarbiavimas su įvairiomis bendruomenėje egzistuojančiomis institucijomis, kur dirba profesionalūs socialiniai darbuotojai, tarpininkaujant tarp asmens ir institucijos, tarp asmens ir profesionalo, siekiant įgalinti bendruomenę efektyvinti paslaugas [7, 16].

Savanoriška veikla suprantama įvairiai visoje Europoje, priklausomai nuo kultūrinio, istorinio ir teisinio šalies konteksto. Veikla, kuri yra vertinama vienoje šalyje, galbūt nėra vertinama kitoje [20]. Siekiant geriau suprasti savanoriškos veiklos svarbą ir vyraujančias nuostatas į ją, tikslinga atsižvelgti į kitų šalių turimą patirtį, tradicijas ir socialinę, ekonominę situaciją.

Savanoriška veikla Lietuvoje nėra plačiai paplitusi dėl to, kad sovietų režimas trukdė formotis stipriai, organizuotai pilietinei visuomenei bei savarankiškam NVO sektoriui. Taip pat lėmė ir socialiniai bei ekonominiai sunkumai, kuriuos patyrė visuomenė, susidurdama su pragyvenimo sunkumais ir negalėdama skirti laiko ir energijos savanoriškai veiklai, už kurią nebuvo atlyginama. Savanoriška veikla dažnai suvokiama kaip trumpalaikė, vienadienė veikla. Savanorystė yra populiariausia socialinėje, sveikatos, švietimo, kultūros srityse (Nacionalinė 2011-ųjų Europos savanoriškos veiklos, kuria skatinamas aktyvus pilietiškumas, metų programa, 2010).

Lietuvoje savanoriais laikomi asmenys, kurie laisva valia ir niekieno neverčiami dirba visuomenei naudingą darbą, negaudami atlygio [16].

„Vilmorus“ tyrimo apie nevyriausybinių organizacijų žinomumą ir savanorišką veiklą, atlikto 2012 metais, duomenimis, savanoriškoje veikloje dalyvauja tik 8 proc. Lietuvos gyventojų. Dažniau savanoriškoje veikloje dalyvauja besimokantis jaunimas (30 proc.), turintys aukštąjį išsilavinimą (32 proc.) [2].

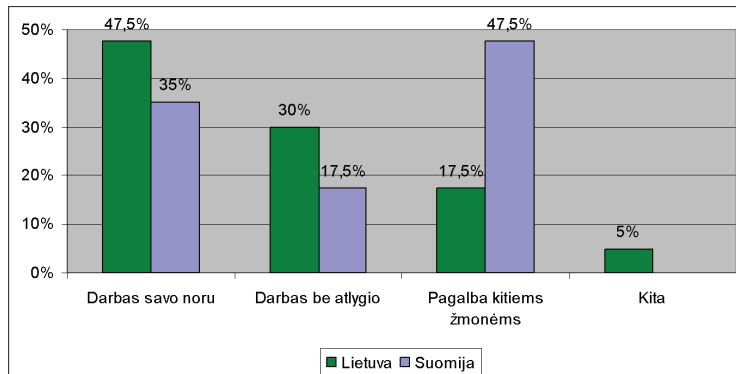
Suomijoje pradėjus vykdyti savanorišką veiklą, ji nebuvo labai vertinama, tačiau suprantama kaip grėsmė profesionaliam socialiniam darbui [5]. Reikšmingas požiūrio į savanorišką veiklą pakitimas įvyko 1990 – ūjų viduryje. Savanoriškų organizacijų padidėjimas buvo pastebimas socialinėje rūpyboje ir sveikatos apsaugos srityse. Savanoriška veikla tapo pagrindiniu Suomijos visuomenės pilietiškumo elementu, atkreiptas dėmesys į savanoriškų organizacijų vaidmenį kuriant darbo vietas [20].

Nevyriausybinių organizacijų veiklos tyrinėtojai M. Nylund (2000) ir A. B. Pessi (2008) apibrėžia savanorišką veiklą kaip neapmokestinamą veiklą, atliekamą laisva valia kitų labui. Ši veikla dažnai vyksta formaliai struktūriškai organizuotoje aplinkoje [20].

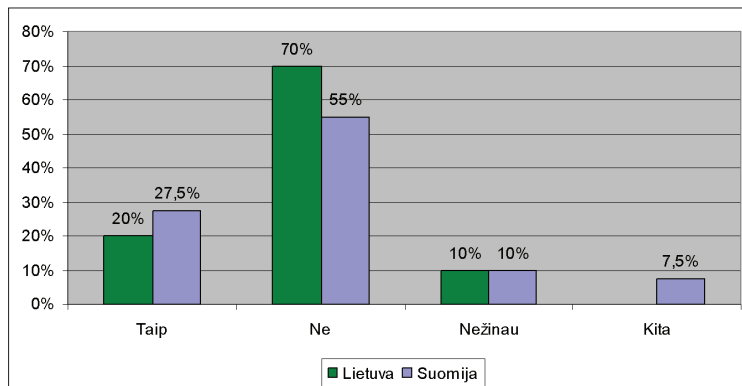
Savanoriškas darbas Suomijoje siejamas su asmens naryste. Apytiksliai 75 – 80 proc. suomių yra savanoriškų organizacijų nariai, o daugelis jų - nariai keliuose skirtinguose organizacijose. V. Helander ir H. Laaksonen įvertino, kad įprastai Suomijos gyventojas yra trijų skirtingų organizacijų narys. Tai reiškia, kad reikšminga savanoriško darbo dalis yra atliekama organizacijos struktūros viduje [4].

Lyginant su kitomis Europos šalimis, Suomija yra pirmajame dešimtuose pagal piliečių dalyvavimą savanoriškoje veikloje. Eurobarometro tyrimo „Europos socialinė tikrovė“, atlikto 2006 m., duomenimis, paaiškėjo, kad pusė Suomijos gyventojų aktyviai dalyvauja savanoriškoje veikloje [20]. 2010 metų „Eurobarometro 73“ apklausos duomenys rodo, kad Suomijoje savanorystė populiarsnė tarp suaugusiųjų žmonių [14].

Tyrimo tikslas – nustatyti būsimų socialinių darbuotojų nuostatas į savanorišką veiklą.

1 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kaip jie supranta savanorišką veiklą

2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, ar jų šalyje savanoriškai veiklai skiriama pakankamai dėmesio

Tyrimo medžiaga ir metodai

Tyrimo tikslui pasiekti organizuotas kiekybinis tyrimas, kurio metu vykdyta netikimybinė, patogioji, tikslinė atranka, atsižvelgiant į šalį, kurioje gyvena respondentai, studijų programą ir kursą. Apklausta 40 Kauno kolegijos (Lietuva) ir 40 Tamperės kolegijos (Suomija) socialinio darbo nuolatinių studijų skyriaus II – III kurso studentų. Apklausa vykdyta lietuvių ir suomių kalbomis. Tyrimo instrumentą sudarė 18 klausimų. Respondentai iš kelių teiginių variantų pasirinko ir žymėjo vieną, labiausiai jų nuomonę atitinkantį teiginį arba įvertino juos Likert'o skalėje nuo 1 iki 5, kur 1 reiškia visišką nesutikimą, o 5 – visišką sutikimą.

Instrumento konstrukcija buvo siekta atskleisti tyrimo dalyvių nuostatų į savanorišką veiklą kognityvinį, elgesio, emocinį komponentus, tyrimo dalyvių nuostatų į savanorišką veiklą kaitą per studijų metus ir priežastis, kurios tam turi įtakos. Atliekant tyrimą buvo vadovojamasi etikos principais.

Tyrimo rezultatai

Empiriniu tyrimu siekta ištirti būsimų socialinių darbuotojų nuostatas į savanorišką veiklą Lietuvoje ir Suomijoje, įvertinant nuostatos kognityvinį, emocinį ir elgesio komponentus.

Tyrimo, vykdyto 2013m. Lietuvoje ir Suomijoje, metu buvo apklausta 80 respondentų. Respondentų grupė – socialinio darbo studijų programos antro ir trečio kursų studentai. Respondentai pagal amžių pasiskirstė į grupes iki 24 metų Lietuvoje ir iki 29 metų Suomijoje.

Pažinimo (kognityvinis) komponentas susideda iš asmens žinių apie nuostatos objektą. Žinios, informacija yra vienas iš nuostatos formuojančių veiksnių. Informacijos pateikimas apie nuostatos objektą keičia jo suvokimą, interpretaciją [18]. Tiriant respondentų nuostatų į savanorišką veiklą kognityvinį komponentą buvo klausama, kaip respondentai supranta ir vertina savanorišką veiklą.

Tyrimo dalyvavusių Lietuvos studentų grupėje beveik pusė 47,5 proc. respondentų savanorišką veiklą sieja su darbu savo noru, o studentų grupėje Suomijoje šios nuomonės yra trečdalis 35 proc. respondentų. Trečdalis respondentų lietuvių studentų grupėje mano, kad tai yra darbas be atlygio. Tuo tarpu Suomijoje beveik pusė 47,5

proc. respondentų teigia, kad tai yra pagalba kitiems žmonėms. Rezultatai atskleidžia, kad studentai žino, kas yra savanoriška veikla (1 pav.).

Tyrimo metu respondentų prašyta įvertinti, ar jų šalyje skiriama pakankamai dėmesio savanoriškos veiklos plėtrai ir propagavimui (2 pav.).

Daugiau nei pusė respondentų (70 proc.) Lietuvoje ir Suomijoje (55 proc.) mano, kad savanoriškai veiklai vis dar neskiriama pakankamai dėmesio. Daugiau nei ketvirtadalis (27,5 proc.) respondentų grupėje iš Suomijos ir kiek mažiau nei 20 proc. respondentų grupėje Lietuvoje pripažįsta, kad, jų manymu, šiai veiklai skiriama pakankamai dėmesio. Galima daryti prielaidą, kad, respondentų nuomone, savanoriškai veiklai skiriama dėmesio Lietuvoje ir Suomijoje nepakanka. Todėl aktualu skirti daugiau dėmesio savanoriškos veiklos propagavimui.

Nuostatos elgesio komponentas sąlygoja žmogaus reakciją, atitinkančią jo įsitikinimus ir išgyvenimus [9,18]. Tiriant respondentų nuostatų į savanorišką veiklą elgesio komponentą buvo siekiama išsiaiškinti, kokia yra respondentų savanoriškos veiklos patirtis (3 pav.).

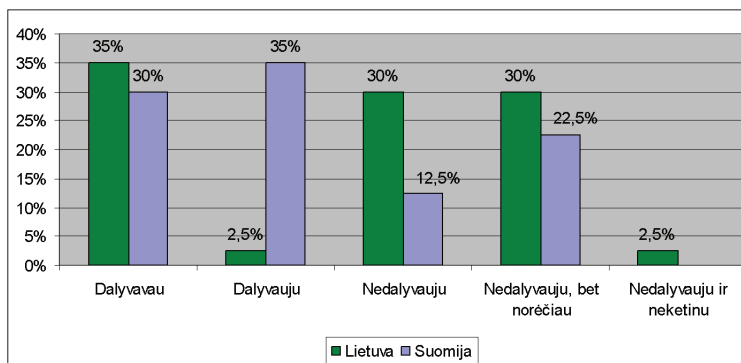
Gauti duomenys parodė, kad respondentų savanoriškos veiklos patirtis yra labai įvairi ir ženkliai skiriasi Lietuvoje ir Suomijoje. Matyti, kad didžiausi skirtumai išryškėja tarp dalyvaujančių ir nedalyvaujančių savanoriškoje veikloje. Savanoriškoje veikloje yra dalyvavę apie trečdalis (35 proc.) respondentų Lietuvoje ir panašiai tiek pat (30 proc.) Suomijoje. Tačiau pastebima, kad šiuo metu dalyvaujančių Suomijoje yra daugiau nei trečdalis - 35 proc., kai Lietuvoje tarp dalyvaujančių tik 2,5 proc. Matyti, kad net trečdalis Lietuvoje 30 proc. ir du dešimtadaliai Suomijoje 22,5 proc. yra respondentų, kurie nedalyvauja, tačiau norėtų dalyvauti. Kaip matyti 4 paveiksle dalyvavimo savanoriškoje veikloje procentas yra žymiai aukštesnis Suomijoje nei Lietuvoje. Tai atitinka įvairių Europos tyrimų duomenis, kuriuose pabrėžiama, kad Suomija pasižymi vienu aukščiausių dalyvavimo savanoriškoje veikloje rodiklių Europoje, o Lietuva savo ruožtu užima vieną žemiausių vietų pagal dalyvavimą savanoriškoje veikloje.

Išsiaiškinta, kas respondentus skatina dalyvauti savanoriškoje veikloje. Lietuvoje respondentai dažniausiai sutiko, kad juos skatina

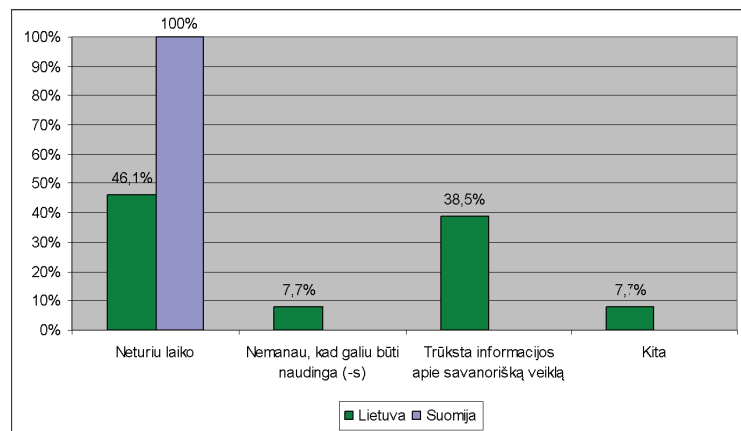
noras įgyti patirties ir žinių, nors Suomijoje respondentus tai skatina nežymiai. Lietuvoje ir Suomijoje respondentus panašiai skatina noras padėti kitam, noras tobulinti save, noras bendrauti, noras turiningai praleisti laisvalaikį. Galima teigti, kad patirtis ir žinios yra labiausiai skatinanti priežastis dalyvauti savanoriškoje veikloje Lietuvoje. Patirties įsivardijimas motyvuoja savanorį, nes konkrečių profesinių, asmeninių, socialinių kompetencijų bei žinių gavimas patvirtina savanoriškos veiklos prasmę kiekvienam savanoriaujančiam per jo asmeninę patirtį [16].

Kadangi yra daug nedalyvaujančių savanoriškoje veikloje apklaustųjų, buvo siekiama išsiaiškinti jų nedalyvavimo savanoriškoje veikloje priežastis (4 pav.).

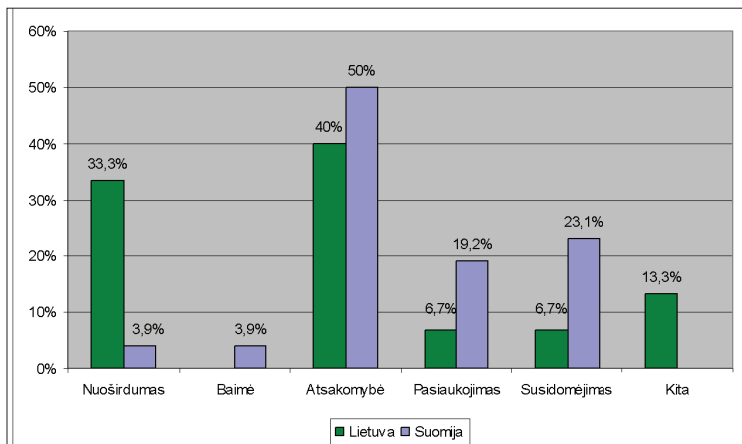
Suomijoje besimokančių respondentų grupėje visi vieningai teigė, kad nedalyvauja dėl laiko stokos, o Lietuvoje studijuojančiųjų respondentų grupėje šią priežastį nurodė 46,1 proc. tyrimo dalyvių. Du penktadaliai (38,5 proc.) respondentų Lietuvoje teigė, kad trūksta informacijos apie savanorišką veiklą. Dar dešimtadalis (7,7 proc.) Lietuvoje yra manančių, kad jie negali būti naudingi, todėl nedalyvauja, o „kita“ pasirinkę (7,7 proc.) nurodė tokias priežastis: „prasta ekonominė situacija“, „pinigų trūkumas“. Nors Lietuvoje respondentų nuostatų ko-

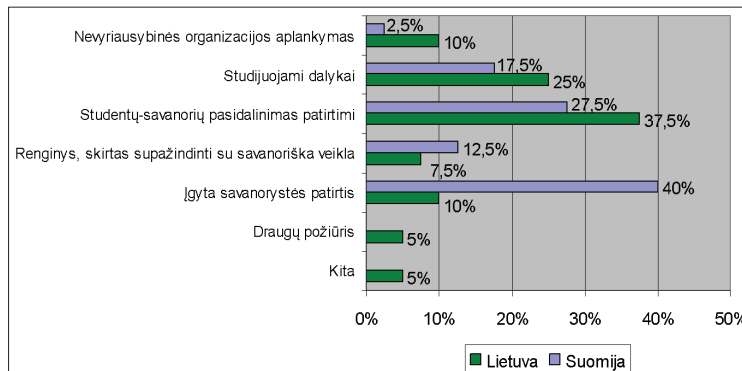
3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal turimą savanoriškos veiklos patirtį

4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal nedalyvavimo savanoriškoje veikloje priežastis

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kokius jausmus išgyveno dalyvavdami savanoriškoje veikloje

6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kas studijų metu gali turėti įtakos nuostatomis į savanorišką veiklą

gnityvinis komponentas yra teigiamas savanoriškos veiklos atžvilgiu, tačiau dalyvavimas nėra aktyvus. Galima daryti prielaidą, kad respondentai stokoja informacijos apie dalyvavimo savanoriškoje veikloje galimybes.

Emocinis nuostatos komponentas apima malonias ir nemaloniais emocijas, kurios suteikia nuostatai emocinį atspalvį ir gali nulemti informacijos priėmimą arba ketinamą vykdyti veiksmą. Tiriant respondentų nuostatų į savanorišką veiklą emocinį komponentą išsiaiškinta, kad abiejų šalių respondentai savanorišką veiklą dažniausiai sieja su pozityviais jausmais (5 pav.).

Pusė respondentų (50 proc.), dalyvavusių savanoriškoje veikloje, Suomijoje ir šiek tiek mažiau nei pusė (40 proc.) Lietuvoje, išgyveno atsakomybės jausmą. Lietuvoje besimokantys respondentai įvardijo nuoširdumo jausmą, kurį patiria savanoriškos veiklos metu (33,3 proc.). Suomijoje du dešimtadaliai apklaustųjų (23,1 proc.) išgyveno susidomėjimo jausmą ir pasiukojimo jausmą (19,2 proc.). Vienas respondentas Suomijoje pripažino, kad patyrė baimę dalyvaujant savanoriškoje veikloje. Prie galimų alternatyvų, tyrimo dalyviai nurodė išgyvenę „permainingus, įvairius jausmus“ (13,3 proc.). Apibendri-

nant galima teigti, kad savanoriška veikla skatina įvairius teigiamus jausmus, o įsitraukimas į ją sąlygoja didesnę atsakomybę už atliekamą veiklą.

Tyrimu atskleista, kad, daugumos respondentų manymu, jų nuostatos į savanorišką veiklą pasikeitė studijų metu. Siekiant nustatyti nuostatų pasikeitimą lemiančias priežastis, respondentų prašyta nurodyti, kas studijų metu gali turėti įtakos nuostatomis į savanorišką veiklą (6 pav.).

Lietuvoje daugiau nei trečdalis (37,5 proc.) respondentų, o Suomijoje - kiek mažiau (27,5 proc.) manymu, studentų – savanorių pasidalijimas patirtimi turėtų įtakos tyrimo dalyvių nuostatomis. Tuo tarpu Suomijoje net 40 proc. studentų nurodo, kad pačių įgyta savanoriško darbo patirtis gali turėti įtakos nuostatų formavimui. Lietuvoje taip mano tik nedidelė dalis – 10 proc. Ketvirtadalis (25 proc.) Lietuvoje ir beveik du dešimtadaliai (17,5 proc.) Suomijoje respondentų mano, kad patirtis studijuojant įvairius studijų dalykus daro įtaką nuostatų formavimuisi ir yra svarbi. Studijų metu įgytos naujos teorinės ir praktinės žinios transformuojasi į asmeninę patirtį, paveikia nuostatos kognityvinį komponentą ir keičia nuostatas. Nuostatos geriau įsitvirtina ir viena ar kita kryptimi keičiasi, kai individas savo patirtimi patikrina vienus ar kitus argumentus ir aktyviai juos panaudoja veikloje [18]. Respondentų iš Suomijos grupėje asmeninė patirtis laikoma reikšmingiausia nuostatomis formuotis. Tyrimo dalyvių iš Lietuvos grupėje svarbiausia yra kitų asmenų turima patirtis, kuria pasidalijama.

Išvados

Remiantis atlikto tyrimo duomenų analize, galima teigti, kad respondentų nuostatų į savanorišką veiklą kognityvinis komponentas yra panašiai išreiškiamas abiejose respondentų grupėse – tiek Lietuvoje, tiek ir Suomijoje. Respondentai žino, kas yra savanoriška veikla, teigiamai vertina jos teikiamą naudą būsimojo socialinio darbuotojo tobulėjimui. Respondentai išreiškė išsamesnės informacijos apie savanorišką veiklą poreikį.

Nustačius respondentų nuostatų į savanorišką veiklą elgesio komponentą, paaiškėjo, kad tarp turinčių savanoriškos veiklos

patirties yra trečdalis respondentų Lietuvoje ir net du trečdaliai respondentų Suomijoje. Dažniausiai savanoriškoje veikloje nedalyvaujama dėl laiko stokos, kurią nurodė visi respondentai Suomijoje ir pusė respondentų Lietuvoje. Trečdalis respondentų Lietuvoje nedalyvauja savanoriškoje veikloje, nes trūksta informacijos.

Identifikavus respondentų nuostatų į savanorišką veiklą emocinį komponentą, paaiškėjo, kad abiejose šalyse savanoriška veikla siejama su teigiamais jausmais, o labiausiai su pasiaukojimo jausmu, kurį nurodė trečdalis respondentų Suomijoje ir maždaug pusė respondentų Lietuvoje. Savanoriška veikla dalyvaujantiems ugdo atsakomybės jausmą. Respondentai iš abiejų šalių pažymėjo, jog jų nuostatos į savanorišką veiklą studijų metu pasikeitė.

Literatūra

- Abramavičienė I. Psichologinė pagalba telefonu, 2010. Prieiga per internetą < http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.sppd.lt%2Flibrary%2Fjs%2Ftiny_mce%2Fplugins%2Fsimplebrowser%2Fassets%2Ffile%2FMokymo%2520progr-leid-psichol-pag-telefonu-10 > [Žiūrėta 2012-10-10].
- Europoje vyrąujančių savanorystės modelių analizė. Vilnius" atliktas tyrimas, 2012. Prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/lietuva/documents/power_pointai/savanorystes_tyrimas_2011.pdf> [Žiūrėta 2015-09-15].
- Gailienė D., Bulotaitė L., Sturlienė N. Asmenybės ir bendravimo psichologija. Vadovėlis XI-XII klasėms. Vilnius, 2002.
- Grönlund H. Volunteerism as a mirror of individuals and society: reflections from young adults in Finland, 2012. Prieiga per internetą <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/32919/volunteer.pdf?sequence=1>> [Žiūrėta 2015-08-25].
- Hilger PA. Case of Human Service Dominance: Volunteer Centres in Finland Volunteering Infrastructure and Civil Society Conference, 2008. Prieiga per internetą <http://www.mv.helsinki.fi/home/hilger/downloads/pdf/Hilger_Volunteer_centres_in_Finland080616.pdf> [Žiūrėta 2014-11-05].
- Johnson L. C. Socialinio darbo praktika. Bendrasis požiūris. – Vilnius, 2003.
- Jonutytė I. Savanorystė socialinio ugdymo sistemoje. Monografija. – Klaipėda, Klaipėdos universitetas, 2007.
- Kriaučiūnienė R. Dorinė nuostata kaip mokslinio pažinimo objektas// Mokslo darbai. Acta Pedagogica Vilnensia [interaktyvus]. 2007; Nr.18. Prieiga per internetą < http://www.leidykla.eu/fileadmin/Acta_Paedagogica_Vilnensia/18/str7.pdf > [Žiūrėta 2012-10-02].
- Kučikas A., Norvila J., Kurtinaitytė G., Kurapkaitienė N., Borovskaja O., Kėžaitė M. Straipsnių rinkinys apie savanorišką veiklą. Kaunas, 2007.
- Legkauskas V. Socialinė psichologija. Vilnius, 2008.
- Lietuvos gyventojų nuostatų ir atvirumo savanorystės idėjai studija. TNS Gallup" tyrimas Lietuvos Anatomija", 2008. Prieiga per internetą <http://www.teo.lt/gallery/Dokumentai/ziniasklaidai/Savanoryste_TNS.pdf> [Žiūrėta 2014-08-12].
- LR Savanoriškos veiklos įstatymas. Valstybės žinios XI-1500, 2011-07-13, Nr. 86-4142 [Žiūrėta 2015-01-12].
- Myers D. G. Psichologija. Vilnius, 2000.
- Myllyniemi S. Information sheet. Volunteering of young people. Finland, 2011. Prieiga per internetą < http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/documents/Questionnaires/Voluntary_activities/Volunteering_2011/Information_sheet_volunteering_of_young_people_finland_2011.pdf > [Žiūrėta 2012-10-02]
- Sakalauskas G., Nikartas S. Kas yra savanorystė?//Savanorystė probacijos sistemoje: prielaidos ir galimybės. Vilnius, 2012.
- Saulaitis A. Savanorystės organizavimas bendruomenėje//Socialinis darbas. Profesinė veikla, metodai ir klientai. Vadovėlis. Vilnius, 2010.
- Skrubienė I., Polukordienė K. O. Savanorių pritraukimo ir motyvavimo programa, 2010. Prieiga per internetą <http://www.jppc.lt/jppc/admin/spaw2/uploads/files/Savanoriu%20pritraukimo%20ir%20motyvavimo%20programa.Be%20Carito_2010%2003%2031.pdf> [Žiūrėta 2010-10-02].
- Suslavičius A. Socialinė psichologija studentams ir ne tik. Vilnius, 2006.
- Šikšta A. Savanorystė Lietuvoje: Kas? Kaip? Kur? Vilnius, 2008.
- Vikström J, Raitanen A. Chapter 9 Finland//Volunteering infrastructure in Europe, 2012. Prieiga per internetą <http://issuu.com/european_volunteer_centre/docs/chapter-9---finland> [Žiūrėta 2012-10-02].

THE ATTITUDES OF FUTURE SOCIAL WORKERS TOWARD VOLUNTEERING: LITHUANIAN AND FINNISH EXPERIENCE

I.Kupčikienė, E.Stasiūnaitienė, S.Palažijūtė

Key words: volunteering, attitude, social worker.

Summary

Volunteering complements a professional support and is one of the major activities in the field of social work. Every future social worker evaluates and understands volunteering based on the number of attitudes that may have an impact on professional work and assistance, so it is important to find out their prevailing attitudes. Attitudes to volunteering in Lithuania and Finland are a relatively new research area.

Aim of the work: to explore the attitudes of future social workers toward volunteering in Lithuania and Finland.

Research methods: A descriptive quantitative study based on the cognitive, emotional and behavioral components of the attitude. 40 students of social work study program from Kaunas College (Lithuania) and 40 students from Tampere College (Finland) were interviewed.

Research question: What are the attitudes of future social

workers toward volunteering in Lithuania and Finland?

Work object: Attitudes of future social workers toward volunteering in Lithuania and in Finland.

Research outcomes:

According to the survey data analysis, a cognitive component of the respondents' attitudes towards volunteering is similarly expressed in both countries. All of the respondents know what volunteering is and positively evaluate the benefits to a future social worker and the public.

Examination of the behavioral component of the respondents' attitudes towards volunteering showed that one-third of respondents in Lithuania and two-thirds of the respondents in Finland have volunteering experience. All the respondents in Finland and half of the respondents in Lithuania do not participate in volunteering

due to the lack of time; one-third of respondents in Lithuania do not participate due to the lack of information.

Examination of the emotional component of respondents' attitudes showed that volunteering is associated with positive feelings in both countries, and most of all with a sense of self-sacrifice, which was pointed out by one-third of the respondents in Finland, and about half of the respondents in Lithuania. Half of the respondents in both countries said that their attitudes to volunteering have changed over the years of study.

Correspondence to: egle.stasiunaitiene@go.kauko.lt

Gauta 2015-09-29
